

Nominatiivi ja partitiivi

Sijamuotona **nominatiivi** ilmaisee **kokonaisuutta** (esim. *auto, ajatus*) tai määräistä paljoutta (esim. *autot, onni, olut*). **Partitiivi** puolestaan ilmaisee useimmiten **epämääräistä**, rajoittamatonta **paljoutta** (esim. *autoja, ajatuksia, onnea, olutta*).

Nominatiivin ja partitiivin käyttö riippuu siitä, onko sanan tarkoite jaollinen vai jaoton.

Jaottomat substantiivit viittaavat yksilöllisiin olioihin, joita ei voi jakaa pienempiin osiin niin, että osat säilyttäisivät kokonaisuuden luonteen. Jaottomien substantiivien tarkoituksia voidaan laskea. Tällaisia ovat esim. *auto, talo, mies, käsi, ajatus, sielu*.

Jaolliset substantiivit puolestaan viittaavat sellaisiin tarkoituksiin, jotka voidaan jakaa osiin niin, että osilla on sama luonne kuin kokonaisuudella. Jaollisten substantiivien tarkoituksia ei yleensä voi laskea. Tällaisia ovat ennen kaikkea ainesanat (esim. *olut, kahvi, maito*) sekä abstraktit sanat (esim. *vahvuus, toivo, rakkaus*).

Nominatiivisubjekti

Lauseen subjektina toimii tavallisesti nominilauseke, joka ilmaisee tekijän. Subjektin perussija on nominatiivi: subjekti on nominatiivissa, elleivät erityiset syyt vaadi sitä partitiiviin. (Toisaalta subjekti voi kokonaan puuttuakin lauseesta — se ei ole suomen kielessä pakollinen lauseenjäsen.)

Jaoton yksiköllinen subjektisana on lähes aina nominatiivissa. Lauseen alussa ollessaan se tulkitaan yleensä **määräiseksi** (definiittiseksi) eli sillä tavoin tutuksi, että kuulijalle tai lukijalle on ilmeistä, mihin se viittaa — lauseen lopussa **epämääräiseksi** (indefiniittiseksi). Esim.

Auto on kadulla. Vrt. *Kadulla on auto.*
Isäntä on talossa. *Talossa on isäntä.*
Vieras tuli meille. *Meille tuli vieras.*

Subjekti on lähes aina nominatiivissa, jos lauseessa on objekti eli lause on tyypiltään transitiivinen, esim.

Useat poliisit menettivät henkensä (obj.).
Monet suomalaiset osaavat englantia (obj.).

Jos lauseessa on predikaatti, subjekti on aina nominatiivissa, esim.

Kahvi on kallista (predvi).
Monet suomalaiset ovat ujoja (predvi).

Partitiivisubjekti

Partitiivi on eräänlainen nominatiivin vastakohta: partitiivia käytetään silloin kun nominatiivi on sopimaton. Partitiivi ilmaisee yleensä **jaollisten** tarkoitteiden **epämääräistä paljoutta**.

Partitiivisubjekti on normaalisti mahdollinen vain eksistentiaali- ja omistuslauseissa sekä tuloslauseissa. Tällaisissa lauseissa subjekti on useimmiten lauseen lopussa ja predikaatti on aina yksikön 3. persoonassa.

Myöntölauseissa yksikön partitiivia käytetään, kun subjekti on aine-, abstrakti- tai kollektiivisana, esim.

Jääkaapissa on **maitoa**.
Leskellä oli **omaisuutta**.
Lapsista tuli **kunnollista väkeä**.

Monikon partitiivia käytetään jaottomista subjekteista, kun on puhe niiden epämääräisestä paljoudesta, esim.

Laivassa oli jo **matkustajia**.
Minulla on **lapsia**.
Pojista kasvaa **miehiä**.

Kieltolauseissa yksikön partitiivia käytetään myös jaottomista subjekteista, jos kokonaan kielletään sen olemassaolo, mihin subjektisana viittaa, esim.

Laitoksessa ei ole **johtajaa**.
Meillä ei ole **autoa**.
Hänestä ei tullut **opettajaa**.

Yksikön nominatiivia sitä vastoin käytetään, jos ei kokonaan kielletä sen olemassaoloa, mihin subjekti viittaa, esim.

*Kadulla ei ole **auto** (vaan traktori).*

Partitiivia voidaan käyttää myös **epäilevissä kysymyksissä**, kun kysyjä odottaa kieltävää vastausta. Esim.

*Onko teillä tätä **kirjaa**?
Tuleeko hänestä **opettajaa**?*

Subjektin puuttuminen

Suomessa subjekti ei ole samalla tavalla pakollinen lauseenjäsene kuin esim. ruotsissa ja englannissa. Seuraavat subjektittomat lausetyypit ovat tavallisia:

1) Subjekti yhdistyneenä predikaattiin, esim.

Tulen huomenna.

2) Passiivilauseet, esim.

*Hävinyt (obj.) **kannettiin** kehästä.*

3) Subjektina "kuka hyvänsä" (geneerinen persoona), esim.

Täällä ikävystyy.

4) Lause ilmaisee sää-, ruumiin- tai tunnetilaa, esim.

*Oli kylmä. Päättäni (obj.) **särkee**. Minua (obj.) **pelottaa**.*

5) Rinnasteisilla lauseilla yhteinen subjekti, esim.

***Isä** kävi kaupassa ja **osti** ruokaa.*

Harjoitustehtäviä

Tehtävä 1. Tutki **partitiivisubjektin** sopivuutta seuraavissa yhteyksissä.

- a) Monta rakennusta vaurioitui ilmahyökkäyksessä.
- b) Konkurssia oli edeltänyt useita tappiollisia vuosia.
- c) Useita siviilihenkilöitä sai surmansa.
- d) Ehdokasta tukee monia talouselämän vaikuttajia.

Tehtävä 2. Selitä seuraavien lauseiden subjektin **muodonvaihtelu**.

- a) Onko tässä kaupungissa iltalukio ~ iltalukiota?
- b) Kirkko ~ kirkkoa ei näy tänne.

Tehtävä 3. Valitse subjektin sijaksi nominatiivi, partitiivi tai genetiivi.

- a) Suojatie ~ suojatietä ~ suojatien ei pitäisi olla tässä.
- b) Tässä ei pitäisi olla suojatie ~ suojatietä ~ suojatien.
- c) Kaikille on riitettävä tehtävät ~ tehtäviä ~ tehtävien.
- d) Tehtävät ~ tehtäviä ~ tehtävien on riitettävä kaikille.
- e) Tähän pitäisi valmistua rivitalo ~ rivitaloa ~ rivitalon.
- f) Rivitalo ~ rivitaloa ~ rivitalon pitäisi olla valmiina keväällä.